

OBSAH

I. ODDÍL
CÍRKEV

Všeobecný úvod	7
Všeobecná bibliografie o církvi	8

KAPITOLA PRVNÍ
Sakramentalita církve

I. Sakramentalita církve jako pokračování sakramentality Kristovy	11
A. Sakramentalita Krista	11
1. Persona divina facta est persona humana	11
2. Viditelný obraz neviditelného Boha	12
3. Kristus exegeta Otce	12
B. Sakramentalita církve	12
1. Církev chápána v tajemství Kristově	12
2. Čeho je církev svátostí?	13
3. Proč svátost Krista?	14
4. Jakým způsobem je církev svátostí Krista?	14
a) <i>Trojí význam každé svátosti</i>	14
b) <i>Jakým způsobem církev odkazuje k minulosti a obsahuje ji</i>	15
c) <i>Jakým způsobem církev odkazuje ke skryté přítomnosti a obsahuje ji</i>	15
d) <i>Jak církev odkazuje na budoucnost a obsahuje ji</i>	15
II. Explikativní hodnota pojmu církve-svátosti.	16
A. Od sakramentality posvěcujících ritů k sakramentalitě církve	16
1. Problém	16
2. Posvěcující rity vyjadřují sakramentalitu církve pouze částečně	17
3. Celková sakramentalita církve	17
B. Trojí instance sakramentality církve	18
1. Tři „instance“ každé svátosti	18
2. „Res tantum“ svátosti-církve	20
3. „Sacramentum tantum“	20
4. „Sacramentum et res“	22
III. Obsažná hodnota pojmu církve-svátosti.	23
A. Církev – lid Boží	24
1. Kořeny v Písmu a v Tradici	24
2. Teologické výhody pojmu	24
a) <i>Zdůraznění toho, co mají všichni členové církve společného</i>	24
b) <i>Kontinuita církve ve vztahu k Izraeli</i>	25
c) <i>Poutnický charakter církve</i>	25
3. Nedostatky tohoto pojmu	25

a) <i>Nechává ve stínu zvláštní svazky církve s Kristem</i>	25
b) <i>Zanedbává viditelnou strukturu církve</i>	25
c) <i>Nezdůrazňuje aktuální vlastnění eschatologických dober</i>	26
4. <i>Osvětlení tohoto pojmu pojmem sakramentality</i>	26
B. <i>Církev – Tělo Kristovo</i>	26
1. <i>Církev, „tělo“ a „plnost“ Krista podle svatého Pavla</i>	26
a) <i>Obraz těla</i>	26
a') <i>První skupina textů</i>	26
b') <i>Druhá skupina textů</i>	27
b) <i>Obraz Krista-hlavy</i>	28
c) <i>Obraz manželky</i>	29
d) <i>Plnost a tělo Kristovo</i>	29
e) <i>Kosmický Kristus</i>	30
2. <i>Alegorie vinice a ratolestí u svatého Jana</i>	31
3. <i>Od pavlovského obrazu těla k teologickému pojmu těla mystického</i>	32
a) <i>Původ výrazu „mystické tělo“</i>	32
b) <i>Teologická hodnota pojmu</i>	32
a') <i>Církev viditelná a neviditelná</i>	32
b') <i>Církev – společnost a společenství</i>	33
c') <i>Církev je s Kristem identická a zároveň od něj odlišná</i>	33
d') <i>Církev – duchovní a eschatologická skutečnost</i>	34
C. <i>Církev, chrám postavený na Kristu</i>	34
1. <i>Ježíš, nový chrám</i>	34
2. <i>Po Letnicích je novým chrámem církev</i>	35
3. <i>Co obraz chrámu přidává k obrazu těla</i>	36
D. <i>Církev – Instituce</i>	36
1. <i>Církev jako společnost a svátost společenství</i>	36
2. <i>Církev jakožto společenství se uskutečňuje v církevní společnosti</i>	37
IV. <i>Kristus, Pán církve, ve světle sakramentality</i>	38
A. <i>Kristus zakladatel a hlava církve</i>	39
B. <i>Apoštolskost církve</i>	40
C. <i>Poslušnost církve Kristu</i>	41

KAPITOLA DRUHÁ

Přítomnost Krista ve světě skrze církev

I. <i>Církev – svátost Krista v řádu existence</i>	43
A. <i>Struktura Krista a struktura církve</i>	43
1. <i>Hypostatická unie a jednota duše a těla</i>	44
2. <i>Dvojí přirozenost Krista a dvojí přirozenost církve</i>	44
a) <i>Duše a tělo církve</i>	44
b) <i>Koextenzivita duše a těla církve</i>	47
c) <i>Církev, prodloužení Ježíšova lidství na zemi</i>	49
B. <i>Osoba církve</i>	50
1. <i>Problém a jeho různá řešení</i>	50

a) <i>První řešení: Kristus je hypostazí svého mystického těla</i>	50
b) <i>Druhé řešení: Duch svatý je hypostazí církve</i>	51
c) <i>Třetí řešení: Duch svatý, vnější osobitost církve</i>	51
d) <i>Čtvrté řešení: církev má stvořenou ontologickou osobitost</i>	51
2. <i>Návrh řešení</i>	53
a) <i>Osobitost Krista je formální vzorovou příčinou osobitosti církve</i>	53
b) <i>Osobitost Ducha svatého je zdrojem osobitosti církve</i>	54
c) <i>Realismus tohoto řešení</i>	54
d) <i>Církev existuje pouze jako snoubenka Kristova</i>	55
II. <i>Kristovo pokračování skrze církev v řádu činnosti</i>	55
A. <i>Předběžná rozlišení</i>	55
B. <i>Osoba Krista a imanentní aktivity církve</i>	55
C. <i>Osoba Krista a vnější aktivity církve</i>	56
1. <i>Kristus a svátostné aktivity církve</i>	56
2. <i>Kristus a jurisdikční aktivity církve</i>	57
a) <i>Kristus a magisteriální úkony církve</i>	57
b) <i>Kristus a kanonické aktivity církve</i>	58
III. <i>Svatost a viny církve</i>	60
A. <i>Formulace problému</i>	60
1. <i>Shrnutí historie problému</i>	60
2. <i>Řešení vypracovaná současnými teology</i>	61
a) <i>Církev je současně svatá i hříšnice</i>	61
b) <i>Církev hříšníků</i>	61
c) <i>Církev je celá svatá, ale její členové jsou hříšní</i>	63
d) <i>Církev je svatá sama v sobě, ale hříšnice ve svých členech</i>	64
3. <i>Danosti problému</i>	65
a) <i>Církev ve svém tajemství a ve své historické realitě</i>	65
b) <i>Svatost objektivní a svatost osobní</i>	66
c) <i>Svatost církve a svatost jejích členů</i>	67
d) <i>Osobní viny a viny kolektivní</i>	67
e) <i>Pokání a hřích</i>	67
f) <i>Svatost přítomná a svatost, která se vytváří</i>	68
B. <i>Návrhy řešení problému</i>	69
1. <i>Objektivní svatost církve</i>	69
2. <i>Osobní svatost církve</i>	70
a) <i>Církev není žádným způsobem hříšnice</i>	70
b) <i>Církev je zodpovědná za „historické viny“, které poskvřňují její činnost</i>	70
c) <i>Pravomoci církve jsou svaté i přes viny, které byly ve výkonu její autority spáchány</i>	72
3. <i>Být vůči církvi spravedlivý</i>	73
4. <i>Ecclesia semper reformanda et purificanda</i>	74
C. <i>Závěr</i>	74

KAPITOLA TŘETÍ

Univerzální mediace církve

I. Mimo církev není spásy	75
A. Historie	75
B. Dvojitá danost víry	76
C. Nutnost osobního přilnutí k církvi	76
D. Myšlenka implicitního přilnutí k církvi	77
1. Implicitní víra	77
2. „Víra“ nekatolických křesťanů	78
3. „Víra“ nekřesťanů	78
4. „Víra“ ateistů	78
II. Příslušnost k církvi	80
A. Různé individuální situace ve vztahu k prostřednictví jediné církve	80
1. Plná příslušnost k církvi	80
2. Zjevná, ale neúplná příslušnost: hříšníci v církvi	81
3. Pouze zjevná příslušnost k církvi: skrytí heretici	82
4. Příslušnost skrytá a nevědomá: „spravedliví zvenku“	82
a) <i>Pohled katolické teologie</i>	82
b) <i>Ekumenická perspektiva</i>	83
B. Příslušnost komunit k církvi	83
1. Místní církve a církev všeobecná	83
2. Církev Kristova a křesťanské církve	84
3. Izrael a církev	85
III. Maria a církev	86
A. Maria členem církve	86
a) <i>Stojí ze strany vykoupených</i>	86
b) <i>První mezi členy církve</i>	87
B. Maria „typos“ nebo „ikona“ církve	87
C. Duchovní mateřství Marie v církvi	88
D. Maria, Matka církve	91

KAPITOLA ČTVRTÁ

Svátosti v církvi

I. Svátostný řád	92
A. Souhrnný výklad Písma a Tradice	92
1. Svátost a víra	92
2. Účast na události spásy skrze křest a eucharistii	92
3. Církev je ustavena křtem a eucharistií	93
4. Symbolismus svátostí	93
5. Krátké dějiny pojmu svátost	93
a) <i>Počátky</i>	93
b) <i>Přechod od „mysterion“ k „sacramentum“</i>	94
c) <i>Svátostná nauka svatého Augustina</i>	95

d) <i>Od svatého Augustina ke svatému Tomášovi</i>	96
e) <i>Pojem svátosti podle svatého Tomáše</i>	98
B. <i>Povaha křesťanské svátosti</i>	98
1. <i>Svátost – znamení činného vykupitelského tajemství</i>	98
a) <i>Svátosti jsou znamení</i>	98
b) <i>Svátosti jsou znamení konvenční</i>	99
c) <i>Svátosti jsou znamení praktická</i>	99
d) <i>Svátosti jsou znamení spásy, která je aktuálně vykonávána v příjemci Kristem</i> <i>a která bude završena v budoucnosti</i>	100
e) <i>Svátosti jsou znamení-symboly</i>	100
2. <i>Svátost je znamením víry vykoupených</i>	101
a) <i>Znamení víry příjemce</i>	101
b) <i>Znamení víry církve</i>	101
c) <i>Místo a prostředek setkání s Kristem v církvi</i>	102
C. <i>Struktura svátosti</i>	102
1. <i>Svátostný hylemorfismus</i>	102
a) <i>V jaké míře je svátostný hylemorfismus závazný pro víru církve?</i>	102
b) <i>Jak chápat svátostný hylemorfismus?</i>	103
c) <i>Svátostný hylemorfismus a hylemorfismus fyzický</i>	103
2. <i>Svátost-věc nebo svátost-činnost</i>	105
3. <i>Osoba vysluhovatele a její „úmysl“</i>	105
a) <i>Svátost je lidský úkon</i>	105
b) <i>Jaký úmysl je vyžadován</i>	106
c) <i>Sakralizace osoby vysluhovatele</i>	108
4. <i>Tři prvky svátosti: sacramentum tantum, sacramentum et res, res tantum</i>	108
D. <i>Ustanovení svátostí Kristem</i>	109
E. <i>Účinnost novozákonních svátostí</i>	110
1. <i>Jak je třeba chápat princip: „svátosti uskutečňují to, čeho jsou znaméním“?</i>	110
2. <i>Odstup od myšlenky opravdové účinnosti svátostí</i>	111
a) <i>Myšlenka příležitostné kauzality</i>	111
b) <i>Myšlenka morální kauzality</i>	112
c) <i>Myšlenka reálné intencionální kauzality</i>	112
3. <i>Vysvětlení účinnosti svátosti prostřednictvím (instrumentální)</i> <i>účinnosti vysluhovatele</i>	113
a) <i>Úloha vysluhovatele</i>	113
b) <i>Úmysl vysluhovatele</i>	117
c) <i>Účinnost vysluhovatele</i>	118
d) <i>Úloha Krista</i>	120
e) <i>Obrácení iniciativ</i>	121
II. <i>Úloha svátostí v životě církve</i>	122
A. <i>Jednající přítomnost vykupitelského tajemství v církvi a skrze ni prostřednictvím</i> <i>svátostných znamení</i>	122
1. <i>Podstata problému</i>	122
2. <i>Řešení pomocí identifikace svátostí a spásonosných tajemství</i>	123
a) <i>Přítomnost zvaná „mysterická“</i>	123

b) Řešení prostřednictvím nad-časovosti spásenosných úkonů	124
c) Řešení prostřednictvím nad-časovosti účinnosti spásných úkonů	125
3. Pokus o řešení prostřednictvím spojení signifikace a účinnosti svátostí	126
a) Účinná kauzalita spásných úkonů Kristových.	126
b) Ve svátostech a skrze ně aktuálně koná ospravedlnění člověka živý Kristus oslavený	127
c) „Výměník“ svátostí	127
d) Svátostná účinnost tajemství spásy a dispozice subjektu	128
a') Formulace „ex opere operato“	128
b') Úloha, kterou mají dispozice příjemce	129
4. „Mystická“ a „mysterická“ spiritualita	129
5. Čas církve	130
B. Objektivní konzistence pozemské církve zajištěná svátostnými znameními	130
1. Dvojitá finalita a dvojitý účinek svátostí.	130
a) Dar věčného života a účast na pozemském životě církve.	130
b) Opuštění hříchů a osvobození od pout hříchu	131
c) Pozemská finalita svátostí a viditelnost církve	131
d) Vztah těchto dvou finalit	132
2. Svátostný charakter a jeho ekvivalenty	133
a) Církev objevuje „svátostný charakter“	133
b) V čem spočívá svátostný charakter?	134
a') Příslušnost k pozemské církvi a účast na jejím kultu	134
b') Definice charakteru vzhledem ke Kristovu kněžství	135
c') Charakter je znamením a skutečnou duchovní mocí	136
c) „Res et sacramentum“ ve svátostech, které nevztiskují charakter.	137
3. Stabilita svátostného řádu	137
a) Problematika: příčina je znamením svého účinku.	137
b) Charakter nebo jeho ekvivalenty a milost	138
a') Charakter s milostí	138
b') Charakter bez milosti	139
c') Milost bez charakteru	139
C. Svátostná milost	140
1. Různé způsoby řešení problému	140
2. Svátostná milost je jedinou milostí Kristovou rozlišenou do sedmi různých způsobů	141
3. Univerzalita svátostné milosti	144
a) Problematika	144
b) Pokus o řešení	145

Závěr oddílu I.

Sedmero svátostí a sakramentalita církve	147
--	-----

II. ODDÍL KŘEST A BIŘMOVÁNÍ

KAPITOLA PRVNÍ Úvod do teologie křtu

I. Křest v rodící se církvi	151
A. Praxe křtu v prvokřesťanské komunitě.	151
B. Teologie křtu v Novém zákoně.	152
1. Teologie křtu u svatého Pavla	152
2. Teologie křtu v prvním listu Petrově	152
3. Teologie křtu u svatého Jana	153
Závěr	153
II. Počátky křesťanského křtu	153
A. Janův křest	153
B. Křest přijatý Ježíšem	154
C. Křesťanský křest	154
D. Příkaz křtít	154
E. Trinitární formule	155

KAPITOLA DRUHÁ Účinky křtu

I. Odpuštění hříchů	156
A. Božský úkon odpuštění hříchů a křestní ritus	156
1. Odpuštění hříchů a ospravedlnění.	156
2. Křest jako znamení a uskutečnění božského odpuštění	157
3. Křest jako účast věřícího na vykupitelské smrti Kristově a na jeho zmrtvýchvstání.	157
4. Osvobození od hříchu a neustálé střetávání se pokřtěného s hříchem	158
B. Vítězství věřícího nad smrtí skrze křest.	160
1. Zmrtvýchvstání Krista a vzkříšení křesťana	160
2. Plnost Božího odpuštění a přetrvávání následků hříchu	161
a) <i>První důvod</i>	162
b) <i>Druhý důvod</i>	163
c) <i>Třetí důvod</i>	163
II. Znovuzrození, milost dětí Božích.	164
A. Nové zrození.	164
1. Sdílený Boží život	164
2. Skrze Krista	165
3. V Kristu	165
4. V následování Krista	166
B. „Zbožštění (divinizace)“	166
III. Přičlenění k církvi	167
A. Vazby, které vytváří křest mezi pokřtěným a církví	168

B. Jeden křest, více církví?	169
IV. Dar Ducha	170
A. Dar, který zahrnuje všechny ostatní.	170
1. Prvotní dar, který Bůh dává stvořené osobě: miluje ji.	170
2. Pro stvořenou osobu být milován znamená přijmout Ducha svatého	171
B. V jakém smyslu je dar Ducha svatého vlastním účinkem křtu?	172
1. Skrze křest Duch svatý, který obývá církev a oživuje ji, začíná bydlet ve věřícím	172
2. „Míra“ daru Ducha ve křtu.	172
3. Duch svatý darovaný před existencí křtu	172

KAPITOLA TŘETÍ

Křest a víra

I. Křest, svátost víry.	174
A. Problém	174
1. Víra zapřičinovaná křtem: křest – osvícení	174
2. Víra je dispozicí k přijetí křtu.	175
3. Dilema	175
B. Hledání teologického řešení	175
1. Církevní otcové.	175
2. Návrh řešení (v linii svatého Tomáše Akvinského)	176
a) <i>Všeobecné řešení otázky vztahů milosti a svobody v obrácení</i>	176
b) <i>Aplikace řešení na problematiku vztahu mezi vírou a křtem</i>	177
II. Problematika „předstíraného křtu“	178
A. Předstírání zapřičiněné nedostatkem pravé víry	179
1. Nedostatek pravé víry pouze u katechumena	179
2. Nedostatek pravé víry u církve, která křtí.	180
a) <i>Spor o reiteraci křtu v církvi pozdní antiky</i>	180
b) <i>Teologické vysvětlení pozice církve</i>	181
B. Předstírání zapřičiněné vnitřním odmítnutím obrácení	182
1. Křest neplodný (infructuosus).	182
2. Reviviscence – oživení.	182
III. Křest dětí	182
A. Praxe křtu dětí založená na tradici.	182
B. Teologická interpretace	183
1. Jak je možné udělit křest dítěti, které není schopno ani víry, ani úmyslu?	183
2. Proč křtít malé děti?	184
C. Pastorální úvahy	186
1. Zpochybnění generalizace křtu dětí.	186
a) <i>Legitimita křtu dětí</i>	186
b) <i>Nevýhody všeobecného křtu dětí</i>	186
c) <i>Předkládaná řešení</i>	187
2. Co si o tom myslet?	187
3. Je třeba křtít bez rozlišení všechny děti křesťanských rodičů?	189

KAPITOLA ČTVRTÁ

Nutnost křtu

I. Zákon křtu	190
A. Příkaz křtít a jeho význam	190
1. Příkaz křtít v Písmu	190
2. Význam příkazu křtít	191
B. Spása před ustanovením křtu	191
1. Různé prostředky spásy v čase	192
2. Obřízka a křest	193
II. Náhrady křtu	193
A. Nutnost přijmout náhrady křtu	193
B. Jak chápat náhrady křtu	194
C. Různé náhrady	194
1. Křest krví	194
2. Křest ohně (křesťanské lásky) a křest touhy	195
3. Případ dětí zemřelých bez křtu	196
a) <i>Principy řešení</i>	196
b) <i>Klasické řešení: limbus puerorum</i>	196
c) <i>Řešení kardinála Kajetána</i>	197
d) <i>Kritika hypotézy limbu</i>	197
e) <i>Kritika Kajetánova pojetí</i>	198
f) <i>Hledání všeobecného řešení</i>	198
g) <i>Nabízené řešení</i>	198
h) <i>Potvrzení</i>	199
i) <i>Odpověď na námitky</i>	199
Appendix: Ritus křtu	200

KAPITOLA PÁTÁ

Svátost biřmování

I. Teologický problém biřmování	201
A. Problémy historické	201
1. První problém: ustanovení biřmování	201
2. Druhý problém: vývoj ritu	202
B. Těžkosti do ktrinální	202
II. Různá teologická vysvětlení a jejich kritika	203
A. Tendence zdůrazňovat biřmování na úkor křtu	203
B. Tendence umenšovat biřmování	205
C. Úsilí o rozlišení vlastního účinku biřmování	206
1. Vysvětlení svatého Tomáše	206
a) <i>Klíčový pojem: „augmentum“ v tělesném životě</i>	206
b) <i>Pojem související: zaměření křesťana k boji</i>	206
2. Kritiky tohoto vysvětlení	207
3. Moderní teologové, kteří se inspiroují svatým Tomášem	207

III. Hledání řešení	207
A. Všechny svátosti dávají Ducha svatého.	208
B. Jakým zvláštním způsobem je Duch svatý dáván a přijímán v biřmování?	208
1. Analogie přechodu k dospělosti.	208
2. Vlastní význam a účinek biřmování	209
C. Biřmování a eucharistie	212
D. Charakter biřmování.	213

III. ODDÍL SVÁTOST EUCHARISTIE

Úvod do traktátu o eucharistii	215
I. Mysterium fidei	215
A. Samotné tajemství víry	215
B. Jedno z tajemství víry	216
C. Víra církve v to, co se týká eucharistie	216
1. Před prvními spory	216
2. Spory o eucharistii	217
3. Dnešní kontroverze	217
II. Prvotní jediná teologie eucharistie a mnoho teologií eucharistie	217

KAPITOLA PRVNÍ Co církve věří o eucharistii

I. Ustanovení eucharistie	219
A. Poslední večeře Páně.	219
1. Židovská prehistorie Poslední večeře	219
2. Vyprávění o ustanovení eucharistie	220
a) <i>Ježíš zvěstoval učedníkům svou smrt jako bezprostřední, jako smrt,</i> <i>kteřá má obětní charakter</i>	221
b) <i>Krev, která bude prolita, je znamením nové smlouvy.</i>	221
c) <i>Ježíš dává sebe samotného učedníkům za pokrm a nápoj</i>	222
d) <i>Ježíš dává příkaz, aby jeho gesto bylo opakováno</i>	222
3. Eucharistická nauka čtvrtého evangelia	223
4. Eucharistické učení svatého Pavla	225
5. „Památka“ vykupitelské smrti	225
a) <i>Význam příkazu reiterace</i>	225
b) <i>Biblický pojem „památka“</i>	226
c) <i>Památka a oběť</i>	227
d) <i>Eucharistie ve svém vztahu k oběti Kristově</i>	227
e) <i>Eschatologický význam eucharistického ritu</i>	228
6. Přítomnost Krista v eucharistické hostině	229
B. Slavení eucharistie církví.	231
II. Eucharistické tajemství v tradici církve	231
A. Tradice	232

1. Eucharistické obětování kalvárské obětiny	232
a) <i>Před Nicejským koncilem</i>	232
b) <i>Po Nicejském koncilu</i>	235
c) <i>Závěr</i>	236
2. Eucharistická proměna	237
a) <i>Identita způsob s tělem a krví Kristovou</i>	237
b) <i>Způsoby jsou „figurou“ těla a krve Kristovy</i>	239
c) <i>Duchovní pokrm</i>	241
B. Vývoj teologie eucharistie a rozhodnutí magisteria	244
1. Přetrvávání patristické tradice ve východní církvi	244
2. První eucharistické kontroverze v latinské církvi	245
a) <i>Traktát Paschasia Radberta a polemika, kterou vyvolal v 9. století</i>	245
b) <i>Berengarovská kontroverze v 11. století</i>	246
c) <i>Objevuje se termín „transsubstanciacé“</i>	248
d) <i>První dogmatické definice</i>	249
3. Eucharistie u reformátorů a v dekretch Tridentského koncilu	250
a) <i>Úpadek eucharistické teologie ve 14.–16. století</i>	250
b) <i>Popření obětního charakteru eucharistie reformátory</i>	250
c) <i>Identifikace Kristova těla a krve se způsoby u reformátorů</i>	251
d) <i>Dekrety Tridentského koncilu</i>	254
4. Vývoj eucharistické teologie po Tridentu	254
a) <i>Scestný vývoj scholastického vysvětlení</i>	254
b) <i>Vysvětlení karteziánského typu</i>	255
c) <i>Návrat protestantských teologů k eucharistickému realismu</i>	255
d) <i>Nové interpretace katolické nauky</i>	256
e) <i>Nová vyjádření Magisteria</i>	258

KAPITOLA DRUHÁ

Eucharistická oběť

I. Teologický problém	259
A. Analýza pojmu oběti	259
B. Identita eucharistické oběti s obětí kalvárskou	263
C. Realismus eucharistické oběti: oběť církve	264
II. Nedostatečná řešení	264
A. Kritická analýza myšlenky účasti věřícího na plodech kalvárské oběti skrze eucharistii	264
B. Kritická analýza pojmu obětní hostiny	265
C. Kritická analýza pojmu „reiterace kalvárské oběti“	265
1. <i>Reiterace Kristova obětování</i>	266
2. <i>Reiterace Kristova daru</i>	267
D. Kritická analýza pojmu nebeské oběti	267
E. Závěr	269
III. Památka umučení	269
A. Teologický smysl pojmu „památka“	269

B. Vysvětlení Odon Casela	270
C. Pokus o pokračování v Caselově vysvětlení	271
1. Identifikace eucharistické činnosti církve a Kristovy oběti	271
2. Obětní účinnost eucharistie	273
3. Příjemci obětní účinnosti eucharistie	273
a) <i>Podmínky účinnosti vyžadované od těch, za něž je oběť přinášena</i>	274
b) <i>Účinnost eucharistické oběti a dispozice těch, kdo ji přinášejí</i>	275
4. Rozlišení mezi eucharistií jako svátostí a eucharistií jako obětí	277
Závěr	278

KAPITOLA TŘETÍ

Eucharistická přítomnost Krista a její reálnost

I. Kritické zkoumání vysvětlení eucharistické přítomnosti prostřednictvím transsignifikace a transfinalizace	280
A. Pojem přítomnost a jeho uplatnění na eucharistii	280
1. Vztahy, na nichž přítomnost spočívá	280
2. Opravdová přítomnost a reálná přítomnost: být zde	280
3. Eucharistická přítomnost je přítomností duchovní a reálnou	281
B. Transsignifikace a transfinalizace předpokládají Kristovo bytí zde v eucharistii, ale nevysvětlují je	282
II. Můžeme se obejít bez transsubstanciace?	285
A. Tendence k rozpuštění tajemství eucharistické přítomnosti v celkovém tajemství Kristovy přítomnosti v jeho církvi	286
1. Výklad	286
2. Kritické poznámky	286
B. Tendence upínat se k mimopozemským a mimohistorickým podmínkám Kristovy eschatologické existence	287
1. Výklad	287
2. Kritické úvahy	288
C. Závěr úvodu do zkoumání transsubstanciace	289
III. Transsubstanciace	290
A. Nutnost přijetí transsubstanciace	290
1. Problém	290
2. Pozice svatého Tomáše	290
3. Důvody pro nutnost transsubstanciace	291
B. Pohled na transsubstanciaci v termínu <i>a quo</i> : změna na chlebu a vínu	292
1. Subjekt změny	292
a) <i>Má transsubstanciace subjekt?</i>	292
b) <i>Natura communis entis</i>	293
c) <i>Meze tohoto vysvětlení</i>	295
2. Ne-anihilace termínu „a quo“	297
C. Pohled na transsubstanciaci v termínu <i>ad quem</i> : eucharistická přítomnost vylučuje jakoukoli změnu v Kristu	298
1. Důvod vycházející z nároků eucharistie	299

2. Důvod vycházející ze samotné povahy transsubstanciace	299
3. Svátostný způsob bytí Krista v eucharistii	299
D. Kristovo „bytí zde“ zajištěné transsubstanciací (STh, q. 76)	300
1. Vztah Krista ke svátosti	300
a) <i>Rozlišení mezi substancí a akcidenty (případky)</i>	300
b) <i>Vztah případků k podstatě.</i>	302
c) <i>Vztah akcidentů ke Kristu po transsubstanciaci</i>	303
2. Dvojí způsob, jímž je Kristus v eucharistii	305
a) <i>Dvojí konsekrace</i>	305
b) <i>Svátostné oddělení těla a krve Kristovy</i>	306
3. Vlastnosti Kristovy přítomnosti v eucharistii	306
a) <i>Přítomnost per modum substantiae.</i>	306
b) <i>Nerozdílná přítomnost</i>	306
c) <i>Neextenzivní přítomnost</i>	306
d) <i>Ne-lokální přítomnost.</i>	307
e) <i>Neviditelná přítomnost</i>	307
f) <i>Duchovní přítomnost.</i>	308

KAPITOLA ČTVRTÁ

Svátostný úkon, jímž se uskutečňuje transsubstanciace

I. Problém	309
A. Svátostná forma eucharistie	309
B. Pozice latinské církve	310
C. Pozice východních církví.	311
D. Problém účinnosti „formy“ svátosti.	313
II. Prvky řešení	314
A. Epikletická povaha eucharistie a svátostí všeobecně.	314
B. Moc Kristových slov	314
C. Globální charakter anafory a okamžitost transsubstanciace	315
D. Okamžik transsubstanciace.	316
III. Cesta ke smíření	316
A. Nároky katolického učení	316
B. Jak smířit tyto dvě nauky?	317

KAPITOLA PÁTÁ

Kristova eucharistická přítomnost: Kristus je přítomen v církvi

I. Eucharistie jako svátost	319
A. Tři „instance“ svátosti oltářní	320
1. Svátostné znamení v eucharistii.	320
a) <i>Svátost a požívání eucharistie</i>	320
b) <i>Jednota svátosti oltářní.</i>	321
2. „Neviditelná svátost“ v eucharistii.	322
3. Nejzazší skutečnost označovaná v eucharistii.	324

B. Eucharistie a víra	324
1. Kristova přítomnost pro věřícího skrze eucharistii	324
2. Kristus je v církvi přítomen skrze eucharistii	325
3. Eucharistie a Boží slovo	325
II. Jaký smysl má eucharistie jako oběť pro církev	325
III. Svátost jednoty	326
A. Od individuálního těla Kristova k „jeho tělu, jímž je církev“	327
B. Shromáždění dětí Božích vytvořené eucharistickou obětí	327
C. Eucharistický chléb, znamení a příčina jednoty křesťanů	328
1. Jak jím je.	328
2. Jaká jednota je pro slavení eucharistie požadována?	329
a) <i>Problém interkomunia</i>	329
b) <i>Jednota v řešení výzev dnešní doby</i>	331
IV. Svátost křesťanské lásky	333
A. Svátostná milost eucharistie	333
1. Připodobnění věřícího Kristu	333
2. Na cestě k završení vykupitelského díla	333
B. Eucharistie a hřích	334
C. Svátostné a duchovní přijímání eucharistie	335
D. Eucharistie a ostatní svátosti	337
1. Jednota svátostného řádu	337
2. Specifický ráz eucharistie	337
3. Výjimečné postavení eucharistie mezi svátostmi	338

IV. ODDÍL POKÁNÍ A POMAZÁNÍ NEMOCNÝCH

KAPITOLA PRVNÍ Problematika svátosti pokání

I. Vývoj svátosti pokání	341
II. Církev a její moc odpouštět hříchy	341
A. První rozpor: pokřtěný je „mrtev hříchu“, ale hřeší dál	342
B. Druhý rozpor: konflikt mezi milosrdenstvím a přísností	345
C. Třetí rozpor: protiklad mezi vnějškovostí smíření s církví a niterností Božího odpuštění	347
III. Svátostná povaha pokání v církvi	348
A. Ustanovení svátosti Kristem	348
B. Rituál a jeho varianty	349

KAPITOLA DRUHÁ Teologie svátosti pokání

I. Vývoj teologie svátosti pokání	351
A. Před svatým Tomášem	351

B. Názor svatého Tomáše.	353
C. Od svatého Tomáše do Tridentského koncilu.	356
1. Scotovo pojetí.	356
2. Kajetánovo pojetí	358
D. Tridentský koncil	359
E. Spor o nedokonalou lítost a kajícnost	359
II. Milost obrácení a svátost pokání	360
A. Odpuštění hříchů spáchaných po křtu.	360
1. Bůh hříšníkovi odpouští hříchy, když mu znovu dává svou milost.	360
2. Dar milosti předpokládá obrácení srdce a vede k němu	361
3. Obrácení srdce není možné bez lítosti	363
a) <i>Kajícnost</i>	363
b) <i>Zpověď a zadostiučinění</i>	364
B. Svátost pokání, znamení a nástroj odpuštění hříchů.	364
1. „Sacramentum tantum“	365
a) „ <i>Látka</i> “ <i>svátosti pokání</i>	365
a') <i>Kajícíkovy úkony jsou nedílnou součástí svátosti pokání</i>	365
b') <i>Kajícnost – zpověď – zadostiučinění</i>	366
c') <i>Zpověď a moc klíčů</i>	366
b) <i>Forma svátosti pokání</i>	367
a') <i>Slova použitá při rozhřešení</i>	367
b') <i>Služebník církve, který svátost uděluje</i>	367
c') <i>Vztah mezi rozhřešením a zpovědí</i>	368
2. „Res tantum“ <i>svátosti pokání</i>	369
3. „Res et sacramentum“ <i>svátosti pokání</i>	370
III. Dispozice nutná k tomu, aby byla svátost pokání účinná.	372
A. Příprava hříšníka na přijetí Boží milosti.	373
1. Hříšník se přibližuje k Bohu ve víře a s nadějí	373
2. Lítost nad hříchy motivovaná bázní.	374
3. Lítost motivovaná útrapami způsobenými hříchem	375
B. Vše převyšující láska k Bohu	375
C. Kajícnost, obsah a cíl svátosti pokání	377
1. Účinnost rozhřešení	377
2. Účinnost úkonů kajícího	378
3. Důsledky pro pastorači	378
4. Závěrečné poznámky.	380

KAPITOLA TŘETÍ

Pomazání nemocných

Úvod.	382
I. Svátostná povaha pomazání nemocných z hlediska Písma svatého a církevní tradice.	383
A. Slova svatého Jakuba.	383
B. Cesty církevní tradice	384

C. Vývoj obřadu ve středověku	385
D. Pomazání nemocných na Tridentském koncilu	386
E. Ustavení svátosti Kristem	386
II. Nástin teologie pomazání nemocných	387
A. Nemoc a hřích	387
B. Uzdravení tělesné a uzdravení duchovní	387
C. „Res“, svátostná milost pomazání nemocných	388
D. Svátost nemocných, nebo svátost umírajících?	389

V. ODDÍL SVÁTOST SVĚCENÍ

Úvod	391
----------------	-----

KAPITOLA PRVNÍ Kněžství v církvi

I. Účast na Kristově kněžství skrze církve	393
A. Kristus, jediný kněz Nové smlouvy	393
B. Kněžství církve	394
C. Kněžský lid	394
II. Kněžství služebné a hierarchické	396
A. Existence služebného kněžství v církvi	396
1. Apoštolská posloupnost	397
2. „Kněžské svěcení“ apoštolů	400
3. Problém uznání kněžského úřadu	400
B. Smysl hierarchického kněžství (a svátosti svěcení)	401
C. Kněžství hierarchické a kněžství všeobecné	402
D. Zprostředkovatelská úloha vysvěceného kněze a přímý přístup kněžského lidu k Bohu	403
III. Tři stupně svátosti svěcení	404
A. Biskup, symbol a tvůrce jednoty církve	404
1. Plnost svátosti	404
2. Kolegialita pastýřské moci	405
3. Papežský primát a biskupská kolegialita	408
4. Nositel autority v církvi	410
B. Kněz – spolupracovník biskupa	410
1. Rozdíl mezi knězem a biskupem	410
a) <i>Historicko-teologická diskuse o tomto rozlišení</i>	<i>410</i>
a') <i>Historické skutečnosti</i>	<i>411</i>
b') <i>Teologická interpretace</i>	<i>413</i>
b) <i>Smysl rozdílu mezi biskupem a knězem</i>	<i>414</i>
2. Kněžská služba	416
a) <i>Obřadní a pastorační úloha kněze</i>	<i>416</i>
b) <i>Pokus o řešení</i>	<i>417</i>
c) <i>„Desakralizace“ kněžství</i>	<i>418</i>

KAPITOLA DRUHÁ

Nezrušitelné znamení vtištěné svátostí svěcení

I. Pojem kněžského „nezrušitelného znamení“	420
A. Existence „nezrušitelného znamení“ vtištěného svátostí svěcení	420
B. Smysl existence kněžského nesmazatelného znamení	421
II. Od pojmu nesmazatelného znamení k pojmu moci	421
A. Moc provádět svátostné úkony	421
1. Existence této moci	421
2. Paradox této moci	422
B. Moc nad mystickým tělem	423
1. Moc právní a moc ontologická	423
2. Autorita biskupa a autorita kněze	425
III. Od pojmu moci k pojmu služby	426
A. Ježíš, pán a služebník	426
B. Pastýřská moc ve službě Kristu	427
C. Pastýřská moc ve službě Božímu lidu	427
D. Svrchovanost a ponížení	428
IV. Kněžské povolání	428
A. Nikdo, není-li povolán	428
B. Boží volání a osobní touha	429
C. Osobní touha a její přijetí církví	430
D. Problém vyloučení žen ze služebného kněžství	432
1. Vyloučení žen ze služebného kněžství samo o sobě	432
2. Teologický smysl tohoto vyloučení	433
3. Důsledky tohoto vyloučení pro postavení ženy v církvi	433
V. Svátostný charakter svěcení a milost	434
A. Existuje svátostná milost svěcení?	434
1. Argumenty pro a proti	434
a) Argumenty proti	434
b) Argumenty pro	435
2. Svátostná milost svěcení bezpochyby existuje	435
B. Vztah mezi nesmazatelným znamením a milostí ve svátosti svěcení	435
1. Prvořadý význam nesmazatelného znamení z pohledu služby církvi	436
2. Prvořadý význam milosti z pohledu osobního údělu vysvěceného kněze	436
3. Shrnutí	437
C. Svátostná milost svátosti svěcení a milost společná všem křesťanům	437
1. Milost být nástrojem	437
2. Milost sloužit	438
3. Kněžská spiritualita	439
4. Milost být knězem	440

VI. ODDÍL SVÁTOST MANŽELSTVÍ

KAPITOLA PRVNÍ

Jakou svátostí je manželství? (*Sacramentum tantum*)

I. Manželství je svátost	444
A. Posvátný charakter manželství.	444
1. Manželství stvořil Bůh	444
2. Manželé spolupracují s Bohem na předávání života	445
B. Manželství a smlouva mezi Bohem a jeho lidem	446
1. Boží smlouva s Izraelem	446
2. Spojení Krista a církve	446
C. Ustanovení svátosti manželství	446
II. Látka svátosti manželství	447
A. Vzájemný závazek muže a ženy	447
B. Dva rozměry tohoto závazku	448
1. Předávání života	448
2. Vzájemná láska	449
C. Manželství jako smlouva.	449
III. Forma svátosti manželství	450

KAPITOLA DRUHÁ

Účinky svátosti manželství

I. Církevní účinek (<i>res et sacramentum</i>) svátosti manželství	452
A. Manželský svazek	452
B. Moc církve nad manželským svazkem	453
1. Moc církve stanovit podmínky pro uzavření manželství	453
2. Manželství církevní a manželství občanské.	454
3. Moc církve nad samotným manželským svazkem.	456
a) <i>Církev nemá moc nad principem věrnosti</i>	456
b) <i>Má církev moc nad principem nerozlučitelnosti?</i>	456
II. Svátostná milost (<i>res tantum</i>) svátosti manželství	458
A. Přirozená láska mezi manžely a láska k bližnímu	458
1. Manželská láska není láska k bližnímu.	458
2. Manželská láska dvou Božích dětí vyžaduje lásku k bližnímu	458
3. Manželská láska posílená láskou k bližnímu.	459
4. Totéž platí o lásce rodičovské	459
B. Svátost manželství a manželská a rodičovská láska k bližnímu	460
C. Láska k bližnímu přichází na pomoc lásce manželské	460

ZÁVĚR: OD TROJICE KE TROJICI	463
--	-----

Použité zkratky	469
---------------------------	-----

Vydavatelská poznámka	471
---------------------------------	-----